

Termodynamik Förel. 3

3-1

Rep.

- Värme Q - spontan energioverföring
- $dU = W + Q$ Första huvudsatsen
- Kvasistatiska process
- Isoterm, adiabatiska process
- Värmekapacitet $C_v, C_p = Q/dT$
- Latent värme vid fasövergång $L = Q/m$
- Entalpi $H = U + PV$

Kap 2:

Mål: att härleda entropi S = "mått på oordning"
och bevisa andra huvudsatsen: "oordningen är maximal"

För att göra detta, skall vi undersöka hur begreppen mikrotillstånd och makrotillstånd hänger ihop, och illustrera detta i ett par förenklade modeller.

- Mikrotillstånd - specificeras av läge & hastighet hos alla ingående partiklar i systemet (klassiskt)
- eller den totala vågfunktionen för systemet $\psi(\vec{r}_1, \vec{r}_2, \vec{r}_3, \dots, \vec{r}_N)$ (kvantmekaniskt)

(

- Makrotillstånd - specificeras av värden på (t.ex.) T, V och N . Alternativt T, P, N eller S, V, N , eller... (vi kommer till det)

) →
Mot ett makrotillstånd svarar många mikro - grova indelning.

3-2

Ex 1. Två-tillståndssystem

• Singla en slant, 2 Utfall: Kona eller Klare

• 2 slantar, 4 utfall: Slant 1   slant 2

kr   kr

kr   kl

kl   kr

kl   kl

Macrotillyst: Vi säger att ett system är i ett visst macrotillyst om det har ett visst värde på variablerna T, V, P, N , m.fl. (I förekommande fall magnetfältet M eller annat.)

Not 1: Flera microtillyst svarar mot samma macrotillyst. (i allmänhet.)

Not 2: För en gas räcker ^{tre variabler,} t.ex. T, V, N ; från tillståndskv. kan vi då beräkna P (samt S och μ ; mer om detta senare). Alternativt t.ex. T, P, N ^{Mer om det senare!}

Not 3: För teoretiska räkningar kan vi ange energin U tills. m. V och N - men svår mäta experimentellt!

• Singla tre slantar utfall:

KR KR KR

KR KR KL

KR KL KR

KR KL KL

KL KR KR

KL KR KL

KL KL KR

KL KL KL

(3-3)

Desse får behraltas som mikrotilstånd.

Våra makrotilstånd är: 3 krona; 2 krona,
1 krona; 0 krona.

Def. Multiplicitet Ω = antal mikrotilstånd som svarar mot ett visst makrotilstånd.

$$\Omega(0 \text{ krona}) = 1$$

$$\Omega(1 \text{ krona}) = 3 \leftarrow \text{Desse är mer sannolika!}$$

$$2 \quad 3$$

$$3 \quad 1$$

$$\text{Sannolikhet } P(2 \text{ krona}) = \frac{\Omega(2 \text{ kr})}{\Omega(\text{alla})} = \frac{3}{8}$$

• Singla N slantar.

Multipliciteten $\Omega(n) =$ antal sätt välja n av N element.

$$= \frac{N(N-1)(N-2)\dots(N-n+1)}{2 \cdot 3 \cdot 4 \dots (N-n)}$$

$$= \frac{N!}{n!(N-n)!}$$

$$= \binom{N}{n}$$

3-4

Ex 2. Paramagnet.

I fysiken har vi ofta behov av renodlade modeller, för att förstå principerna eller för att öht kunna göra beräkningar. Ett mycket förenklad & förgrund modell av ett magnetiskt material tar inte hänsyn till växelverkanar, vibrationer, ledningselektroner, kristallstruktur etc.

Behandla N små "kompassnålar" (atomerna i kristallen) som kan peka antingen upp eller ned.

(Kvantmeke. lär oss att detta inte är realistiskt.)

två-tillstånds-paramagnet.

↑ ↑ ↓ ↓ ↑ ↓ ↑ ↑ ↓ ↓ ...

N st. dipoler. $N_{\uparrow}$ = antal upp, $N_{\downarrow}$ = antal ned

$N = N_{\uparrow} + N_{\downarrow}$. Varje värde $p_i = N_{\uparrow}$ - ett makrotillstånd.

$$\text{Då blir } \Omega(N_{\uparrow}) = \binom{N}{N_{\uparrow}} = \frac{N!}{N_{\uparrow}!(N-N_{\uparrow})!} = \frac{N!}{N_{\uparrow}!N_{\downarrow}!}$$

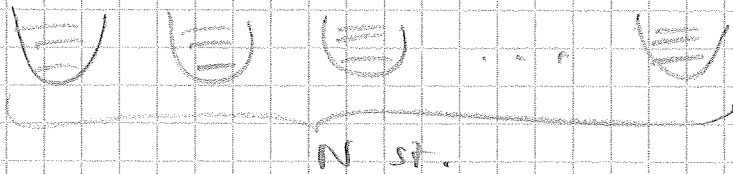
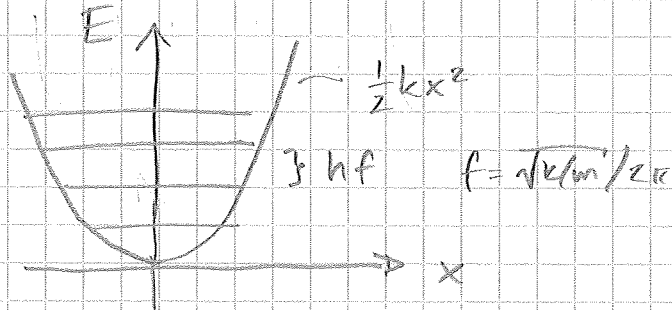
Einsteinmodellen för ett fast ämne

Einstein 1907 (28 år)

Beskrives ett fast material som en samling harmoniska oscillatorer.

Kvantmek: - diskret spektrum

Var och en har energi $E = n \cdot h \cdot f$
↑ heltal
↑ Planck
↑ naturlig frekvens

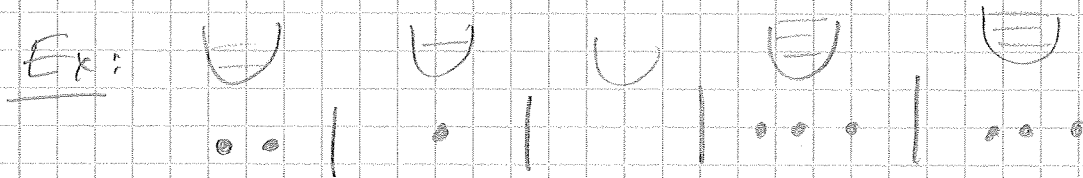
[Man kan tänka sig atomerna i kristallen:

~~m o m o m o m o m~~
repulsion mellan atomerna
=> fjäderkraft

Antag att totala energin är $q \cdot h \cdot f$, q heltal

q st. energienheter på N st. oscillatorer.

Då hur många sätt kan detta åstadkommas?

3-6

Ekvivalent med att placera $N-1$ streck mellan g prickar.

$\Leftrightarrow$ Välja ut g prickar av $N-1+g$ symboler

$$\Omega(N, g) = \binom{g+N-1}{g} \quad \text{för Einsteinmodellen}$$

multipliciteten för makrotillståndet med $U = g h f$ på N st oscillatorer.

Kommer att bli användbart senare
